Gökyüzü

Dr. Tuba Sarıgül
[*TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*

Alacakaranlık ve Şafak Vakti Gezegenleri

Mayıs ayında Merkür, Venüs ve Jüpiter akşamları Güneş'in batışından sonra gökyüzünde belirirken Mars ve Satürn gün doğumundan önce şafak vakti görülebiliyor. Eta Aquarid Gök Taşı Yağmuru 5-6 Mayıs gecesi en yüksek etkinliğe ulaşıyor.

Merkür

14 Mayıs'ta üst kavuşum konumundan geçen Merkür, bu süreçte Güneş'le aralarındaki açısal mesafe küçük olduğundan gökyüzünde Güneş'e çok yakın görünüyor ve Güneş'in parlaklığında kaybolduğu için birkaç hafta boyunca görülemiyor.

Merkür, mayıs ayının son haftasından itibaren akşamları gökyüzünde tekrar ortaya çıkıyor. 30 Mayıs akşamı Merkür, Venüs ve Jüpiter'i gökyüzünde hayali bir çizgi üzerinde sıralanmış gibi görebilirsiniz.

Venüs

Mayıs, Venüs'ü akşamları gökyüzünde görmek için son derece uygun bir ay. Venüs, ayın başında Güneş'in batışından sonra batı yönünde ufkun üzerinde ortaya çıkıyor ve saat 22.00 civarında kuzeybatı ufkundan batıyor. Ayın ilerleyen günlerinde görünür büyüklüğü artan Venüs'ün aydınlık görünen kısmının oranı ise azalıyor. Venüs, ay sonunda Güneş'ten yaklaşık 2,5 saat sonra batıyor.

Mayıs ayının ilk yarısında Boğa Takımyıldızı'nda görünen Venüs, ayın ortasından sonra İkizler Takımyıldızı'na geçiyor. 19 Mayıs akşamı Venüs'ü ve hilal şeklindeki Ay'ı İkizler Takımyıldızı'nda görebilirsiniz. Bu tarihte Jüpiter de Venüs ve Ay ile gökyüzünün aynı bölgesinde olacak.

Mars

Ocak ayında yörünge hareketi sırasında Güneş'in arkasından geçen Mars, birkaç aydır görülemiyordu. Nisan sonundan itibaren Güneş'in doğuşundan önce gökyüzünde tekrar ortaya çıkmaya başlayan

Mars, mayıs ayında ufkun üzerinde yükselmeye devam ediyor ve Kızıl Gezegen'in gözlem süresi uzuyor. Mars ayın ilk günlerinde Güneş'ten yaklaşık bir saat önce doğarken bu süre ay sonunda 1,5 saate çıkıyor.

Mars, 15 Mayıs'ta yeni ay evresine yaklaşan Ay ile birbirine yakın görülebiliyor.

Jüpiter

Jüpiter, mayıs ayında Güneş'in batışından sonra ufkun 55 derece üzerinde ortaya çıkıyor ve gece yarısından bir saat sonra kuzeybatı ufkundan batıyor. Ayın ilerleyen günlerinde daha erken saatlerde batmaya başlayan Jüpiter'in gözlem süresi kısalıyor.

20 Mayıs'ta Jüpiter ve hilal şeklindeki Ay birbirine yakın görülebiliyor. Bu tarihte Venüs de gökyüzünde bu ikiliyle aynı görüş alanında bulunuyor. Venüs, ilerleyen günlerde Jüpiter'e yaklaşmaya devam ediyor.

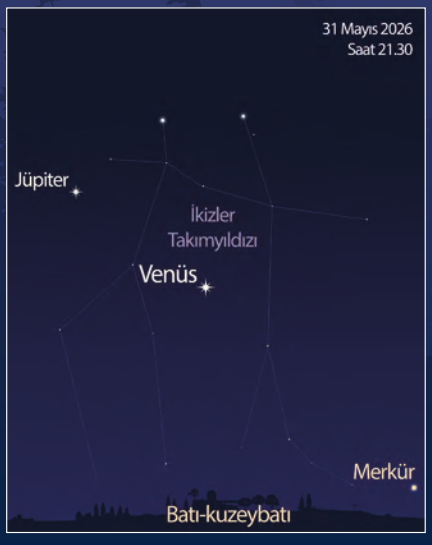

Ay sonunda Venüs, Jüpiter'in yaklaşık 7 derece batısında yer alıyor. 31 Mayıs akşamı Jüpiter ve Venüs'ü İkizler Takımyıldızı'nda görebilirsiniz.

Satürn

Yakın zamanda yörünge hareketi sırasında Güneş'in arkasından geçen Satürn, mayıs ayında Güneş'in doğuşundan önce görülebiliyor. Ayın ilk günlerinde Güneş'ten yaklaşık bir saat önce doğu ufkundan doğan Satürn, giderek daha erken saatlerde doğuyor. Halkalı gezegenin gözlem süresi ay sonunda yaklaşık iki saate ulaşıyor.

1 Mayıs'ta Güneş'in doğuşundan yarım saat önce ufkun 6,5 derece üzerinde olan Satürn'ün yüksekliği ay sonunda yaklaşık 20 dereceye ulaşıyor.

Satürn'ü 14 Mayıs sabahı şafak vakti hilal şeklindeki Ay ile birbirine yakın görebilirsiniz.

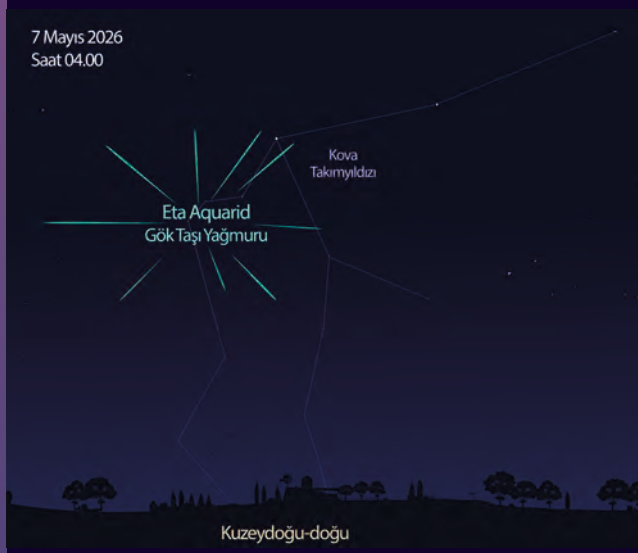

Eta Aquarid Gök Taşı Yağmuru

Eta Aquarid (Eta Kova) Gök Taşı Yağmuru, 6 Mayıs'ı 7 Mayıs'a bağlayan gece en yüksek etkinliğe ulaşıyor. Bu tarihte uygun gözlem koşullarında saatte 50 gök taşı görülebiliyor.

19 Nisan ile 28 Mayıs arasında etkinliğini devam ettiren Eta Aquarid Gök Taşı Yağmuru'nun saçılma noktası (gök taşlarının gökyüzünde ortaya çıkıp etrafa dağılıyormuş gibi göründüğü nokta) 7 Mayıs gecesi saat 2 civarında doğu yönünde ufuktan doğuyor. Şafak vakti Güneş'in aydınlığında kaybolmadan önce ufkun üzerinde en yüksek noktaya ulaşıyor.

Eta Aquarid Gök Taşı yağmurunun kaynağı 1P/Halley kuyruklu yıldızı.

Dolunay
1 Mayıs
Saat: 20.23

Son dördün
10 Mayıs
Saat: 00.11

Yeni ay
16 Mayıs
Saat: 23.01

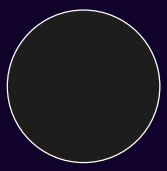

İlk dördün
23 Mayıs
Saat: 14.11

Dolunay
31 Mayıs
Saat: 11.45

Yeröte
5 Mayıs Saat: 01.30 405.839 km

Yerberi
17 Mayıs Saat: 16.47 358.077 km

Ay'daki Kraterler

Ay'ın yüzeyinde asteroidlerin, meteoridlerin ve kuyruklu yıldızların çarpması sonucu oluşmuş çok sayıda krater bulunur. Başka gök cisimlerinde de kraterler olmasına rağmen Ay'ın yüzeyindeki kraterler, Güneş sisteminin nasıl oluştuğu ve zaman içinde geçirdiği değişimler konusunda bilim insanlarına önemli bilgiler sağlar. Çünkü yoğun bir atmosferi bulunmayan Ay'ın yüzeyinde oluşan kraterler rüzgâr, yağış gibi faktörlerin belirgin bir aşındırma etkisi olmadığından büyük ölçüde korunur.

Ay'ın Dünya'dan görülebilen yüzündeki kraterlerden bazıları çıplak gözle görülebilir. Aristarchus, Copernicus, Kepler ve Tycho, Ay'ın yüzeyinde kolayca fark edilebilen kraterlerdir. Örneğin yaklaşık 93 km çapındaki Copernicus kraterinin merkezinden etrafa doğru yayılan çizgiler 700 km uzunluğa ulaşabilir. Bu kraterleri gözlemlemek için en uygun zaman Ay'ın dolunay evresinde olduğu dönemlerdir.

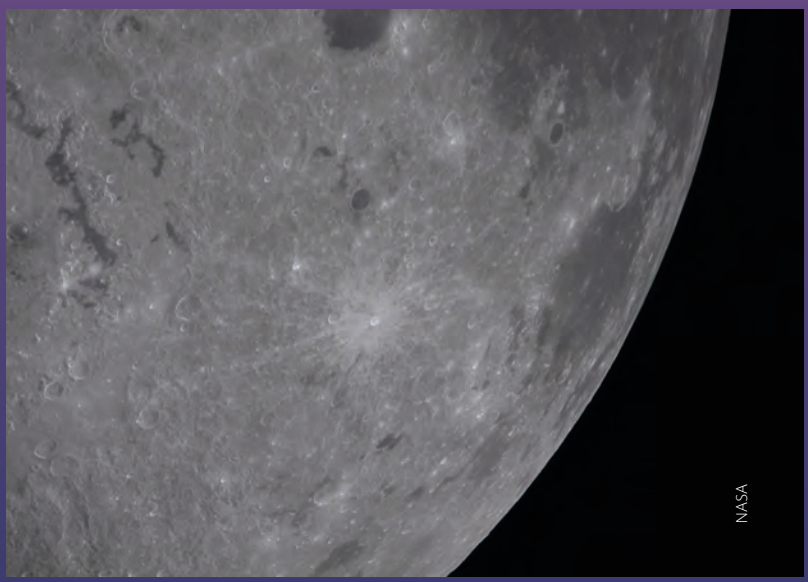

Artemis II görevi sırasında çekilen bu fotoğrafta Byrgius A krateri görünüyor.

Ayın Önemli Gök Olayları

1 Mayıs	Ay, dolunay evresinde
2 Mayıs	Venüs ve Aldebaran yakın görünümde
4 Mayıs	Ay ve Antares yakın görünümde
5 Mayıs	Ay, Dünya'ya en uzak konumda Eta Aquarids Gök Taşı Yağmuru en yüksek etkinlik
10 Mayıs	Ay, son dördün evresinde
14 Mayıs	Merkür, üst kavuşum konumunda
16 Mayıs	Ay, yeni ay evresinde
17 Mayıs	Ay, Dünya'ya en yakın konumda
19 Mayıs	Ay ve Venüs yakın görünümde
20 Mayıs	Ay ve Jüpiter yakın görünümde
22 Mayıs	Uranüs, kavuşum konumunda
23 Mayıs	Ay, ilk dördün evresinde Ay ve Regulus yakın görünümde
27 Mayıs	Ay ve Spika yakın görünümde
31 Mayıs	Ay, dolunay evresinde

Mayıs Ayında Gezegenlerin Birbirlerine Göre Yörüngelerindeki Konumları

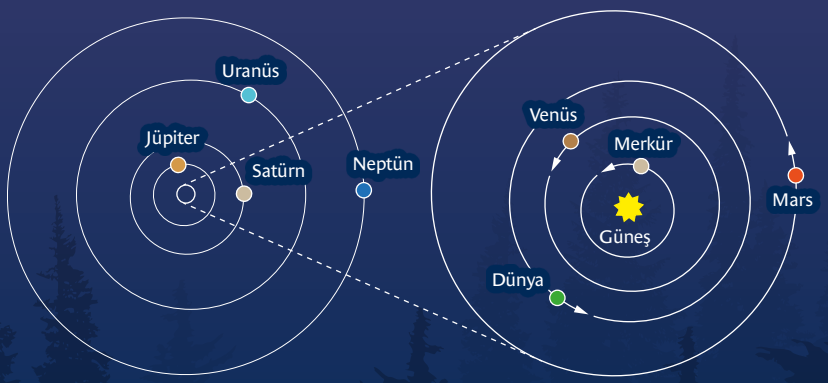

Çizimdeki oklar, Güneş sisteminde yer alan iç gezegenlerin mayıs ayında yörüngelerindeki hareketlerini gösteriyor. Dış gezegenlerin yörüngelerindeki konumları, ay içinde birbirine göre çok değişmediği için mayıs ayının ortasındaki konumları, çizimde nokta şeklinde belirtilmiştir.

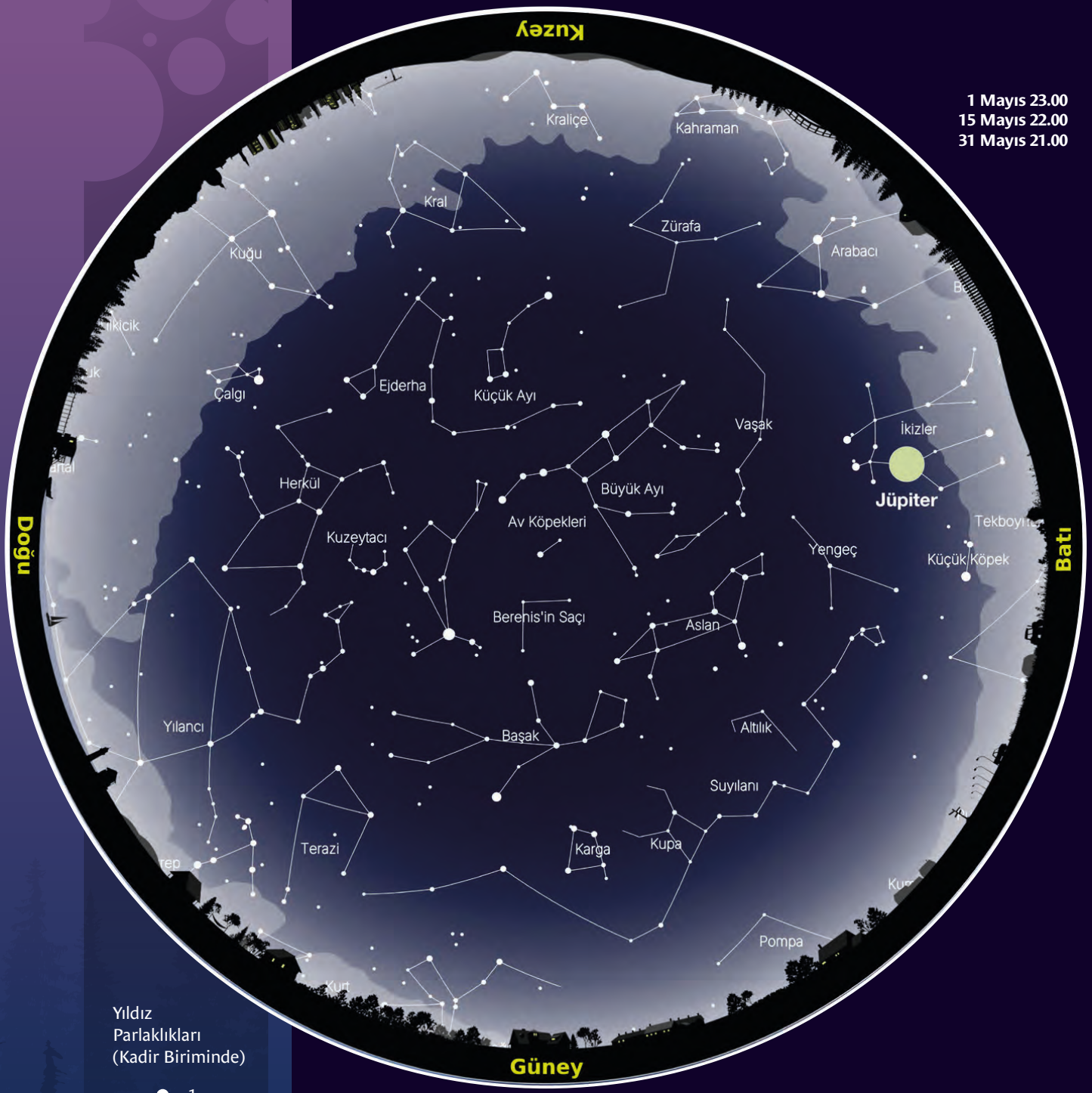

1 Mayıs 23.00
15 Mayıs 22.00
31 Mayıs 21.00

Yıldız Parlaklıkları (Kadir Biriminde)

- - 1
- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Kaynaklar

- Okuyan, O. ve Köseoğlu, D. K., "2025 Gök Olayları Yıllığı", *Bilim ve Teknik*, Cilt 59, Sayı 698, 2026.
- "Observing May 2026", *Sky and Telescope*, Cilt 151, Sayı 5, s. 41-57, 2026.
- Ratcliffe, M. ve Ling, A., "Sky This Month", *Astronomy*, Cilt 54, Sayı 5, s. 28-35, 2026.
- https://in-the-sky.org/newscal.php
- https://www.imo.net/resources/calendar/
- https://skyandtelescope.org/stargazing-and-observing/how-to-see-lunar-craters-with-the-naked-eye102820152810/
- https://science.nasa.gov/moon/lunar-craters/